

Biernat, Andrzej

"Burżuazja warszawska drugiej połowy XIX wieku w świetle akt notarialnych", Joanna Hensel, Warszawa 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/2, 434

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Propozycje autorów, jakkolwiek w wielu momentach mogą wydawać się dyskusyjne, wskazują jednak na nowe możliwości ujęć koncepcyjnych i sposoby ich analizy na konkretnym materiale źródłowym.

Poza tytułami omówionymi w książce znajdują się nadto następujące studia: „Demography in the computer”, „Experimental results”, „The stem-family hypothesis and its privileged position”, „Measuring patriline extinction for modeling social mobility in the past”, „The income of Hilander: a statistical exploration”, „Antecesor at the Normand conquest”, „Licing forbers in stable population”, „Age pyramid variances”.

M. S.

Joanna Hensel, *Burżuazja warszawska drugiej połowy XIX wieku w świetle akt notarialnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979, s. 236.

Rozwijające się w ostatnich latach badania nad burżuazją polską XIX w. ograniczały się bądź do rekonstrukcji dziejów znamienitszych jej przedstawicieli, bądź tylko do grupy znajdującej się na wierzchołku. Reszta zostawała nie rozpoznana, przede wszystkim z powodów źródłowych. W wielu wypadkach wynikało to nie tyle z braku źródeł, co raczej z ich nadmiaru. Akta notarialne, które mogły dopomóc w rozwiązaniu tych problemów, wymagały długotrwałych i prowadzonych zespołowo poszukiwań. Autorka postawiła sobie za cel zbadanie liczebności, struktury własnościowo-zawodowej, podziału majątkowego w poszczególnych grupach, wreszcie życia codziennego i kultury materialnej burżuazji warszawskiej drugiej połowy ubiegłego stulecia właśnie na podstawie akt notarialnych. Tak zakreślone zadanie wymagało przyjęcia stosowanej metody, która pozwalalaby ominąć rafy powstające z mnogości materiału, dała spojrzenie na grupę społeczną a nie wchodzące w jej skład poszczególne jednostki, wreszcie zapewniła reprezentatywność wyników.

Autorka wyszła z założenia, że akta notarialne będąc wytworem kapitalistycznych stosunków społecznych są źródłem i koniecznym i zarazem wystarczającym dla badanych przez nią problemów. W związku z powyższym należało więc dokonać odpowiedniej selekcji źródeł i uzasadnić jej reprezentatywność: ustalić odcinki chronologiczne, wybrać kancelarie notariuszy, na koniec ustalić zakres pytań szczegółowych zadawanych źródłom w taki sposób aby otrzymać na nie jednoznaczne odpowiedzi, co było niezbędne, zważywszy zamiar posłużenia się w obliczeniach i korelacjach komputerem. Tym problemom została poświęcona pierwsza część pracy. W drugiej omówione zostały wyniki otrzymane w efekcie zastosowanej metody postępowania. Ostatnia część pracy przedstawia te dane otrzymane ze źródeł, które nie dały się ujednoclić a więc nie można było ich wprowadzić do komputera; dotyczyły one głównie zagadnień związanych z mentalnością, życiem codziennym itp.

Praca ma charakter przede wszystkim metodyczny i jest przykładem współpracy historyka z komputerem.

A. B.